

פטרון
מערכת דעה

נתנדב לע"נ הרה"ח
זאב ב"ר משה ע"ה
חו' האה"ח מרת
פעריל ב"ר טובי' ע"ה



מתוך
משנתו
של כ"ק
מרן
רבינו
שליט"א

דעה

דעת את אלקיך
אביך ועבדה

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

על הצדיקים גמורים לעשות תשובה
- לעבוד את ה' בחילא יתיר

ועפ"י יסוד זה יובן היטב איך שייך גם לצדיקים גמורים ענין 'לאהדרא בתיובתא'. שכן לעומת מה שעבודתם והשתדלותם להיות צדיק ולהטיב מעשיהם נעשית בדרך כלל באופן רגיל ובכוחות רגילים, הנה עתה מוטל עליהם להתעלות ולשוב בתשובה לפניו, דהיינו להתאמץ ברצון עז ובכוחות חזקים יותר ולעבוד את הקב"ה בחילא יתיר.

'תשובה' היא דרך נעלה בכללות עבודת השי"ת

ולפי זה, כיון שלמדנו ש'תשובה' אין עניינה דוקא עזיבת החטא ולשוב על עבירות שבדו, אלא עיקר מהותה הוא - ההתגברות וההתאמצות בעבודת ה' באופן חזק ומושלם יותר, נמצא אפוא, שהתשובה אינה מוגבלת ומצומצמת כמצוה אחת ופרטית בלבד, אלא היא מהלך חדש ודרך נעלה יותר בכללות עבודת השי"ת, עד שאפשר לקיים את כל התורה והמצוות בדרך 'בעל תשובה'. והיינו שאכן ניתן לקיימן באופן פשוט ובכוחות רגילים - והיינו בלי אור התשובה, ומאידך גיסא אפשר לקיים את כולן כשהן מוארות ומרוממות באור התשובה, ברעותא דליבא יתיר ובחילא סגיא.

פרשת 'כי המצוה הזאת' - קיום כל התורה כולה עפ"י מדת התשובה

ומעתה צדקו יחדיו דברי רש"י ז"ל והרמב"ן ז"ל בביאור הפסוק 'כי המצוה הזאת' הנ"ל, ודברי שניהם עולים יחד בקנה אחד. כי אם אמנם לפי פשוטו של מקרא הכונה על מצות תשובה הנזכרת מקודם, כטענת הרמב"ן, מכל מקום הרי זה כלל גדול לכל התורה כולה, כי כל המצוה הזאת אפשר וראוי לקיימה עפ"י מדת התשובה, בחילא סגיא ויתיר. ונמצא שמצות התשובה - שבה עוסקת התורה בפרשה הקודמת - מפשטת כנפיה על כללות התורה והמצוות, כי כולן יכולות וצריכות להתקיים באופן נעלה יותר - עם אורה הגדול של התשובה, אשר על דרך נעלה זו בעבודה הגיד הכתוב 'לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא'.

פטרון הגליון - אלול

נתנדב ע"י יורדנו הנכבד
בנימין אליעזר זאב הערבסט
מוה"ר זקנו הרה"ח ר' משה שלום ב"ר יעקב ע"ה
נלביע כי אלול תשי"א לפ"ק
חו' האשה החשובה מרת יכ"ט ב"ר בנימין אליעזר ע"ה
נלביע ד' ניסן תשפ"ה לפ"ק

עבודת השי"ת - מתוך בקשת והשגת החיים

ובזה תגיע לו כפרה על עוונותיו, ושב ורפא לו. ולפי סברא זו נמצא, שכל ענין התשובה אינו שייך אלא למי שעבר על רצון קונו ח"ו.

'לאהדרא לצדיקא בתיובתא'

אולם לא כן חזינו בדברי הזוהר הקדוש, שכן שם מבואר ענין של (ה"ג קנג): 'לאהדרא לצדיקא בתיובתא', עיי"ש. הרי מפורש יוצא מדברי הזוהר, שגם לצדיקים גמורים ישנה עבודה מיוחדת של תשובה, ואין היא מיוחדת לבעלי עבירה בלבד.

אלא שלכאורה הדבר צריך ביאור והסבר, כי אכן איזו תשובה נדרשת מן הצדיקים שלא חטאו כלל, ולא נמצא במעשיהם שום דופי ופגם.

יסוד התשובה: 'רעותא דליבא יתיר וחילא סגיא'

אך יתבאר הדבר עפ"י דברי הזוהר הקדוש במקום אחר, שביארו שם יסוד עצום בשרש מהותה של עבודת התשובה, וזה לשונם שם (ה"א קטו): 'ר' יוסי אמר, תנינן, אתר דמאריהון דתשובה קיימי ביה בההוא עלמא, צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה, בגין דאינון קריבין למלכא יתיר מכולהו, ואינון משכי עלייהו ברעותא דליבא יתיר, ובחילא סגיא, לאתקרבא למלכא, עד כאן.

ומבאר בזה, שיסוד ושרש התשובה הוא: עבודת השי"ת הנעשה 'ברעותא דליבא יתיר, ובחילא סגיא' [ברצון הלב יותר, ובכח וחזק רב]. ביאור הדברים, דהנה יכול האדם לקיים את כל מצוות ה' באופן פשוט, וכפי מדת כוחותיו הרגילים והמוגבלים. אך מצות תשובה עניינה - ההתגברות וההתגברות לעבוד את השי"ת בחילא יתיר ובכוחות נעלים ונשגבים יותר מן הרגיל. וזהו כל יסוד התשובה, להתעלות ולהתחזק בעבודת הבורא ית' בחילא יתיר ובכוחות אדירים יותר [ומה שביארו שם בזוה"ק במעלת הבעל תשובה על הצדיק גמור, 'יבואר להלן בעז"ה].

א

עבודת השי"ת בבחינת 'בחילא יתיר'

'כי המצוה הזאת' - לרש"י קאי על כללות התורה, ולרמב"ן על מצות תשובה

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחוקה הוא וגו', כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו (ל, יא-יד). פרש"י: 'כי קרוב אליך - התורה ניתנה לכם בכתב ובעל פה'. מבואר בדבריו הקדושים כי 'המצוה הזאת' קאי על כללות התורה כולה, שניתנה לנו בכתב ובעל פה.

מאידך הרמב"ן ז"ל כתב בפירושו, וזה לשונו: 'וטעם כי המצוה הזאת, על כל התורה כולה. והנכון, כי על כל התורה יאמר (לעיל ח, א) 'כל המצוה אשר אנכי מצוה היום'. אבל 'המצוה הזאת' על התשובה הנזכרת, כי 'השבות אל לבבך' (פסוק א), 'ושבת עד ה' אלקיך' (פסוק ב), מצוה שיצוה אותנו לעשות כן, עד כאן.

נמצא, שלכאורה נחלקו רש"י והרמב"ן ז"ל ביסוד הפסוק, דעת רש"י היא שקאי על כללות התורה, ודעת הרמב"ן היא שהכוונה למצות תשובה. איבאר כי יש לומר שבאמת 'אלו ואלו דברי אלקים חיים', ושני הפירושים עולים יחד בקנה אחד.

לפי פשוטו לא ניתנה תשובה אלא כדי לכפר עוונות

וכדי לבוא אל הביאור, נפתח תחילה להבין מעט עצם מהותה של מצות התשובה. דהנה, במושכל ראשון ובמבט שטחי נראה לכאורה, כי התשובה לא ניתנת אלא כלפי החטא והעון בלבד, והיינו, כי כאשר יחטא איש ישראל לאלוקיו באיזה עון ופשע חלילה, הנה מרוב רחמנותו ית' הצופה לרשע וחפץ בהיצדקו נתן לו מקום לשוב ולהתוודות לפניו,

פלוגתת רש"י ורמב"ן בפרשת 'כי המצוה הזאת' אי קאי על כללות התורה או על מצות תשובה בלבד, ויש לומר ש'אלו ואלו דברי אלקים חיים', שכן אפשר לקיים כל התורה כולה עפ"י מדרגת תשובה, 'בחילא סגיא' השייכת גם לצדיקים גמורים.

ב

התורה והמצוות הן עצם ה'חיים' של האדם

נבוא עתה להעמיק בביאור שתי המדרגות האמורות בקיום התורה והמצוות; הדרך הפשוטה והמוגבלת, ומאידך אופן העבודה בבחינת 'חילא יתיר'.

קיום תוצ"צ - מטעם 'לטוב לנו כל הימים' ולחיותנו כהיום הזה'

הנה בפרשת ואתחנן נאמר בתורה, שנצטוונו להשיב את בנינו דבר על טעם קיום התורה והמצוות (לעיל ו, כד) 'ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה'. ביאר הכתוב שני עניינים שבעבורם ציוונו הבורא יתברך לעשות ולקיים את כל החוקים האלה. ואלו הם: **'לטוב לנו כל הימים'**, ו**'לחיותנו כהיום הזה'**.

התורה והמצוות הן בבחינת 'טוב'

וביאר עניינם הוא, כי הנה באופן פשוט אפשר להבין את מעלות התורה והמצוות וגודל ההטבה שבקיומן, מפני שהן **'טוב'**, שהרי התורה היא 'לקח טוב' שנתן לנו השם יתברך (ע"פ משלי ד, ב), וכן כל מצוותיה ונתיבותיה טובים וישרים המה למי שמקיים אותן. ומאידך גיסא, ההעברה על רצון ה' ח"ו ועשיית ההיפך מרצונו אינן אלא מציאות של רע מוחלט. ומכיון שכן, הנה בוודאי ראוי לו לאדם לומר לדבק טוב, לבחור בטוב - בתורה ובמצוות, ולברוח מן הרע - עוונות ופשעים. זוהי המדרגה הראשונה בקיום התורה, המכונה בכתוב 'לטוב לנו כל הימים', שהיא עשיית ושמירת החוקים מצד היותם דבר טוב וישר.

ביותר מכך - הן בבחינת 'חיים' לעומת ה'מות'

אך במדרגה יתרה וגבוהה מזו, ישנה סיבה עמוקה ונשגבה הרבה יותר אל האדם הנלבב לבחור בקיום תורה ומצוות, ולהתרחק מן החטא. והיא, מכח ההכרה וההרגשה כי **התורה והמצוות אינן רק דבר 'טוב' ומטיב, אלא הן הן עצם החיים ממש**, ורק הדבק בהן יש לו חיות אמיתית ונחשב בגדר 'ח'.

שהרי התורה הלא היא 'עץ חיים' (שם ג, יח), וכל הדבק בה ובנתיבותיה הרי הוא מתדבק בחי החיים ב"ה, שהוא מקור ושרש כל החיות כולה, ובכך קונה לעצמו חיים אמיתיים, וכמו שכתוב בפרשתנו (ל, טו-טז) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו', אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אלקיך ללכת בדרכיו ולשמור מצוותיו וחוקותיו ומשפטי וחיית ורבותי'. ואילו **הפורש מן התורה והמצוות, הרי הוא כפורש מן החיים**, וקונה לעצמו מיתה והיפך החיות (ע"ז ג: זוה"ק ח"א יא). והכרה זו שהתורה היא סם החיים והחטא הוא המות, היא המדרגה השנייה והעליונה ענין שביאר הכתוב על קיום רצון ה' - בחינת 'לחיותנו כהיום הזה'.

ההכרה שהתורה היא 'חיים' מסירה לגמרי כח הבחירה ברע

והנה הכרה זו שבנפש האדם להבין ולהשכיל את טעם 'לשמע בקולו ולדבקה בו', שהוא מפאת 'כי הוא חיך ואורך ימין' (פסוק כ'), וההיפך מזה אינו אלא אבדון ומות, מהווה סיבה וגורם חזק לאין ערוך בשמירת התורה

והמצוות, יותר מהטעם לקיימן רק מצד היותן בגדר 'טוב' מול ה'רע'.

שכן על אף שלכל אדם הנחנן בקצת ישרות הלב ושכל ובינה ישנו חפץ ורצון פשוט מטבעו לעשות את הטוב והישר, ולהימנע מעשיית הרע והמעוות, **מכל מקום סוף סוף עדיין זה בגדר הבחירה אצלו**, שכן בידו לבחור לעשות את הרע, ולהיות איש רשע ושפל חלילה. ונמצא שההכרה וההבנה במהות התורה והמצוות, שהינן 'טוב' בלבד, איננה מכרחת עדיין את האדם להידבק בהן, ולהתרחק מעשיית ההיפך.

שונה מכך לחלוטין היא הכרת האדם והשגתו כי התורה והמצוות הן עצם חיותו של האדם, ובלעדיהן אין חייו נחשבים לחיים כלל, והרי הוא כנבילה מתה ממש. שכן הכרה זו מסירה ומבטלת לגמרי את כח הבחירה שלו לבחור ברע. **כי כאשר משיג האדם בבהירות שכל חלקה של הטומאה והט"א אינו אלא חתיכה אחת של מות ואבדון, שוב אין בידו כלל לבחור בהן ובמעשיהן**. שהרי אין לך אדם בעולם הבוחר ב'מות', ואין מציאות כזו כלל בטבע האנושי שיחפוץ האדם שיבחר האדם ברצונו הפשוט למות מיתה נצחית והחלטית^(*). ומעתה, כאשר רק יבוא האדם לידי הכרה ברורה ובהירה שעשיית רצון הש"ת היא לבדה נחשבת 'חיים', שוב ניטלת ממנו כל האפשרות לעשות ההיפך מכך, והוא נמשך אל הקדושה מטבעו בכל נפשו ובכל מאודו.

סיכום ותמצית

טעם קיום תורה ומצוות מצד 'לטוב לנו כל הימים' - טוב לעומת רע, ולמעלה מזה - 'לחיותנו כהיום הזה' - חיים כנגד מות. ההכרה שהתורה היא חיים וההיפך הוא מות מסירה את כח הבחירה, שכן שום אדם אינו בוחר במות.

ג

מעלת התשובה - עשיית רצון ה' מתוך הכרת 'כי הוא חיך ואורך ימין'

ומעתה, ביסוד זה יובן הישב מהות ענין התשובה ומעלתה היתרה של עבודת 'חילא יתיר' - לעומת סדר קיום תורה ומצוות באופן הפשוט. ונאמר, כי גודל הרבותא הנמצאת בעבודת התשובה היא: שכולה מיוסדת ומושתתת על הכרה העמוקה בתכלית התורה והמצוות, שהיא בחינת 'לחיותנו כהיום הזה'.

עבודת הצדיק מיוסדת על הכרת 'לטוב לנו כל הימים'

וביאר הדבר הוא, כי הנה **הצדיק הגמור** שלא חטא מעולם, ולא עבר מימיו על רצון וציווי הש"ת, הרי יתכן **שכל צדקותיו ועבודתו בנויות אך ורק על הכרת ה'טוב' שבתורה ומצוות**, שהן בלבד בגדר ה'טוב' האמיתי, ואילו ההעברה על רצון קונו היא רע גמור. ואשר לכך, הנה מטבעו הישר שבו עשאוהו האלקים, הוא משתוקק תמיד לדבוק בטוב ולהתרחק מן הרע. נמצא אפוא, שלא בהכרח הוא שהצדיק הגמור יעבוד את בוראו מתוך ההכרה כי הם חיינו ואורך ימינו, וכי עשיית הרע היא כמיתה ממש, כי אין שום דבר שיכריח אותו לבוא לידי הרגשה והגשה זו, שכן בלאו הכי עושה הוא את מה שעליו, ודי לו בידיעה הפשוטה ש'טוב' הוא להידבק בשכינה, ומכח זה בלבד מקיים הוא את רצון הבורא.

לעומת כן, הבעל תשובה מוכרח לבוא לידי השגת 'לחיותנו כהיום הזה'

אך לעומת זאת, הבעל תשובה השב מחטאיו, הנה כל השתדלותו וחזרתו מעתה לעבוד את בוראו ולעשות את

רצון קונו, בהכרת אינה נובעת אלא מתוך הכרה עצומה שקיום התורה והמצוות הוא בלבד ה'חיים', ובלעדיהן לא יתקיים איש באמת.

שכן אדם זה שבעבר דבק ברע ונכשל בחטאים ועוונות רח"ל, הרי מעשיו הראשונים הוכיחו עליו שאין הוא מתפעל ומזדעזע כל כך מעצם מהות הרע, ולאו בהכרח הוא שיתרחק מן העבירות מתוך הידיעה שהן 'רע' בלבד, כי מחיצה זו שבין 'טוב' ל'רע' כבר נפרצה ונשברה אצלו. ומעתה, **מה שהתעורר עתה האדם וניחם על הרעה שעשה, אין זה אלא מכח הכרתו הברורה ועמדו על דעתו כי הרע איננו 'רע' גרידא, אלא הוא מות ממש**, וכל הדבוק בו אינו אלא כנוטל את נפשו בידיו ובוחר בכיליון. וכיון שכאמור אין לך אדם שיבחר מרצונו במות, על כן בהכרח עליו לעזוב את חטאיו ולשוב לדרך הטוב והישר.

נמצא שבמדה זו גדלה מעלתו של זה החוזר בתשובה ממעלת הצדיק דמעיכרא. כי בניגוד למה שהצדיק הגמור יכול לייסד את כל ה'עבודת ה' שלו על בסיס היותה 'טוב' ולא 'רע', הנה עבודת הבעל תשובה מיוסדת בהכרח על ההכרה שהיא 'חיים', וכי ההיפך ממנה הוא מות ממש, שכן לולא הכרה זו לא היה שב מדרכו הרע. ונמצא שבהכרח אוחז הוא במדרגה הגבוהה של עבודת הש"ת, שהיא ההשגה של 'לחיותנו כהיום הזה'.

דוקא מתוך הכרת 'אפסיות' הרע ניכרת ה'חיים' שבצד הטוב

יתרה מזו, כי עשיית הטוב מצד היותו טוב, יכולה לבוא גם בלי הכרה מוחשית בעוצם רעתו של חלק הרע, כי מתוך הידיעה בלבד שדבר זה הוא בגדר 'רע', סגי לאדם לפרוש ממנו. ועל כן הצדיק שלא חטא מימיו, ולא הכיר כלל את פחיתותו וגריעותו של צד הרע, עובד את הקב"ה מצד ידיעתו שטוב לו לאדם לידבק בטוב.

לעומת כן, ההכרה השלימה במדרגת ה'חיים' של עבודת ה', לידע ולהכיר בבירור שהיא בלבד נחשבת חיים אמיתיים, ואילו מי שאינו דבוק בה חסר לו בעצם חיותו - נובעת בעיקר מתוך הכרה במהות ה'מות' של הסטרא אחרא וצד הקליפה. כי דוקא לאחר שכבר דבק האדם ברע, והכיר את האפסיות, הריקנות, והעדר החיות שבו, אזי הוא בא לידי הכרה עצומה שהתורה והמצוות בלבד הן 'חיים' ממש, ורק הדבוק בהן הוא שנחשב לחי', ועליו לקיימן לא רק בגלל ה'טוב' שבהן, כי אם בשביל כי הם חיינו ואורך ימינו.

ומעתה, הכרה זו עומד עליה השב מחטאיו ומשיגה בט וביותר מן הצדיק הגמור, וזה בהיותו מכיר מקרוב את חלק הרע, מאותו הזמן שדבק בו, בניגוד להצדיק שלא נתלכך כלל בעוונות, ומעולם לא היתה לו שייכות ונגיעה עם צד הרע. ועל כן ה'בעל תשובה' קרוב יותר להשיג השגה נוראה זו במעלת התורה והמצוות.

'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים יכולים לעמוד' - כי עבודתם נובעת מתוך בקשת ה'חיים'

ומטעם זה הוא שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות לה): 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד'. ולדברינו יבואר שלא התכוונו חז"ל בזה להגדיר את עצם מהותו של הבעל תשובה, לומר עליו שהוא בעצמותו עומד בדרגה גבוהה ונעלה יותר מן הצדיק דמעיכרא, כי אכן לכאורה מן התימה לומר כן, וכמו שכבר נתקשו בזה ראשונים ואחרונים. אלא עיקר כוונתם ז"ל בזה הוא - למקורה ומוצאה של עבודת הבעל תשובה, לומר שהוא עובד את הקב"ה במדרגה עליונה יותר מן הצדיק הגמור, וכמו שביארו כן להדיא בדברי הזוהר הנזכר, כי 'אינון משכי עליהו ברעותא דליבא יתיר ובחילא סגיא', כלומר, שהם עובדים את בוראם בחילא יתיר, והיינו כדי 'לחיותנו כהיום הזה', ולא רק בשביל 'לטוב לנו כל הימים', ואילו

א. ומה שנמצא לפעמים בני אדם הנוטלים את נפשם ומאבדים את עצמם לדעת רח"ל, הנה לפי האמת אין כאן בחירה במות כלל. שכן בעומק נפשם - אף אם אינם נודעים לכך בהשגה גלויה - מאמינים הם בהשגת הנפש ובנצחיותה, ומצפים ומייחלים להיות שם במצב טוב ונוח יותר מאשר הם נמצאים בו כעת בעולם הזה בעת צרתם. ונמצא שלפי האמת אף מעשה זה אינו נובע אלא מתוך דחף פנימי ותנועה של בחירה ב'חיים' ובטוב, ולא במות ובאבדון ח"ו.

הצדיקים שלא חטאו מעולם, לא בהכרח הוא שיבואו ויעלו למדרגה עליונה זו בעבודת ה'.

ייעיד עלי יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם'

וישפוך אור בהיר על דברינו אלה, היסוד הנשגב שהציב הרמב"ם ז"ל בגדר מהותו של ה'בעל תשובה', וכך הוא לשון ז"ל בפרק שני מהלכות תשובה (ה"ב): 'ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמר בליבו שלא יעשה עוד וכו', ויעיד עלי יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם', עד כאן.

יסד לנו הרמב"ם ז"ל, שגדר התשובה הוא: שהחוטא שב כל כך מחטאו, עד שיש לו כעין עדות והבטחה מן השם יתברך שלא ישוב לזה החטא לעולם. והרי הבטחה נשגבה כזו לא מצינו אף אצל צדיקים גמורים, כי גם הצדיק הכי גדול שבעולם יש לו בחירה חופשית, ואין לו מובטח שלא יחטא בשום דבר מעתה ועד עולם, ואילו הבעל תשובה מגיע למדרגה גדולה כזו שמעיד עליו היודע תעלומות שלא יחטא עוד, וכאילו שכבר ניטלה ממנו אפילו הבחירה על כך.

הבעל תשובה שדבק בעבודת ה' מצד ה'חיים' שבה - אין לו עוד בחירה על כך

אך הוא הדבר אשר אמרנו במעלת הבעל תשובה, שטעם התדבקותו בהש"ת ובמצוותיו אינו אלא מפאת בחירה ב'חיים', ומתוך ההכרה שהשיפך מכן הוא מות ואבדון. ולפי זה, כיון שכבר עמד והכיר החוטא הלז שעבירה זו שעבר נחשבת כמיתה ממש, שוב אין לו מקום כלל לעבור עוד עליה. כי הרי בנוגע למות ו'חיים' אין לו לאדם בחירה כלל כנ"ל, שכן שום אדם לא יבחר בעצמו למות. ועל כן, כיון שבהכרח כבר השיג בדעתו שדבר זה נחשב כסם המות - שכן רק מכח זה הינו שב עתה עליו - מעתה כבר אין לו בחירה לעשותו שוב, ויכול היודע תעלומות להעיד עליו בבטחה שלא ישוב על כך לעולם⁽⁶⁾.

הרי נתבאר גדרה ועניינה של מצות ה'תשובה', שהיא עבודת הש"ת הנעשה ב'חילא יתיר', ומתוך הבחירה ב'חיים' לעומת המות, ולא רק מצד שהיא 'טוב' כנגד 'רע'.

גם צדיקים גמורים יש להם לעבוד את ה' מתוך השגת 'לחיותנו כהיום הזה'

וכפי שכבר נתבאר לעיל, אם אמנם מדרגה זו מוכרחת לאדם שנכשל בעוונות רח"ל בעבר, וחזרתו אל הש"ת בהכרח אינה אלא מתוך הכרה זו, אולם גם הצדיק הגמור יכול להיות 'בעל תשובה', וכפי שהזכרנו את דבריו הזוהר הקדוש 'לאהדרא לצדיקא בתיובתא', שכן הגם שאין לו לצדיק הכרח לבוא לידי הכרה זו - כי בלאו הכי הוא דבוק בתורה ומצוות מצד היותו 'טוב' בלבד - מכל מקום בוודאי גם הוא יכול להתעלות למדרגה גבוהה מזו, ולעבוד את הש"ת בחילא סגיא, מתוך בחירה ב'חיים' ולא רק ב'טוב', כדרכו של הבעל תשובה ממש.

סיכום ותמצית

עבודת הצדיק דמיקרא מיוסדת על הכרת 'טוב לנו', מאידך הבעל תשובה מוכרח לבוא לידי הכרת 'לחיותנו כהיום הזה', שהרי כבר נפרץ לפניו ההבדל בין טוב לרע. ועוד, כי דוקא ע"י הכרת הרע ניכרת אפסיותו והעדר החיות שבו. ועל כן 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים יכולים לעמוד'. ההבטחה לבעל תשובה 'ייעיד עלי יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם' - כיון שעבודתו מושתתת על הכרת ה'חיים', וניטלה ממנו הבחירה לעשות ההיפך הגורם מיתה.

ב.

בקשת החיים בראש השנה - חיות של עבודת ה' וקבלת עול מלכותו

בעשרת ימי תשובה מתפללים רבות על 'חיים'

והנה פרשה זו נקראת תמיד בשבת שלפני ראש השנה, שביום זה מתחדשת מלכות שמים בכל שנה ושנה, ובו ביום אנו מקבלים עלינו מחדש עול מלכותו ית' ועול קיום תורה ומצוות. ויום זה הוא גם ראש וראשון לעשרת ימי תשובה, המתחילים מיום הכסא ונמשכים עד יום העשור בו.

ואכן בימים אלו שנקבעו לתשובה, מרבים להתפלל ולבקש על ה'חיים' - השייכים למדרגת התשובה כנ"ל, כמו שאומרים בתפילותינו 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים, מי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו לחיים' וכו', ועוד, עד שכל קוטב תפילתנו בימים הללו סובבים והולכים על בקשת החיים.

'נקודת המלכות' היא שורש חיות האדם - שבה ממליך עליו את הבורא עולם

והענין בזה הוא, כי הנה בכל איש ישראל נמצאת נקודה טמירה ונעלמה בתוך עומק הנפש הנקראת 'נקודת המלכות'. ועניינה, שבה הוא ממליך עליו את הבורא עולם ומקבל על עצמו עול מלכות שמים. ונקודה פנימית זו היא שורש חיותו האמיתית, כי ממנה הוא שואב את כל חיותו וקיומו בעולם.

נקודה עמוקה זו מתעוררת ע"י קול השופר

והנה נקודת עמוקה זו הגנוזה בנפש הישראלי, היא היא המתעוררת בכל 'ראש השנה' ע"י קול השופר. שכן קול השופר, המסוגל לעורר את הישנים מתרדמתם, חודר והולך לתוך פנימיות מעמקי הנפש, ומעורר את נקודת המלכות הטמונה שם, שהאדם יקבל עליו עול מלכות שמים שלימה ביום הנורא הזה.

עיקר בקשת החיים - הוא חיים של דבקות הבורא ועשיית רצונו

ואכן כל כוונותינו ובקשותינו בימים הללו על השגת ה'חיים', אינן אלא לזכות להידבק במקור חיים זה, המקבל על עצמו עול מלכותו ית' ברוצן ובלבב שלם. והעבודה בימים אלו היא, שהאדם יתעורר בעצמו ויבוא לידי הכרה שלימה ובוררה, כי קבלת עול מלכות שמים ועול תורתו ומצוותיו נחשבת כ'חיים' ממש, והיא נוגע לעצם חיותו, וללא כן - למה לו חיים, כי חיים כאלו שהם בלי עבודת הש"ת ובלא דבקות בו, אינם מוגדרים בשם חיים כלל וכלל.

ומתוך הכרה רבה זו יבוא לבקש ולהתחנן מלפניו ית', מלך החפץ בחיים, 'כתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים', ובכך יזכה להארת אור פני מלך חיים (משלי טז, טו), ויקיים בנו מקרא שכתוב (ד, ד) 'אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולם היום', אמן סלה.

סיכום ותמצית

בקשת ה'חיים' בראש השנה ובכל עשרת ימי תשובה - השייכים למדרגת 'חיים'. בימים אלו מתעוררת נקודת המלכות, שהיא שורש חיות האדם, והיינו קבלת עול מלכות שמים באופן שנוגע לעצם חיותו ממש.

'ובחרת בחיים' - בחינת 'לחיותנו כהיום הזה'

'אתה תומיך גורלי' - הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך'

וביסוד זה נבין עוד דבר נפלא הנזכר בפרשתנו. והוא מה שנאמר מיד אחר הפרשה שפתחנו בה תחילה (טו-טז) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אלקיך וגוי' וחייית ורביית וגוי, החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך'. ורש"י ז"ל הביא בזה את דברי הספרי (ג), וזה לשונו: 'אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים. כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתך, ומעמידו על חלק היפה, ואומר לו את זה ברור לך. ועל זה נאמר (תהלים טז, ה) 'ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי, הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך', עכ"ל.

לכאורה לא מובן הצורך לצוות בהדיא 'ובחרת בחיים'

ולכאורה הדבר נפלא מלהבין, מהו גודל המעלה והרבותא במה שאמר הקב"ה 'ובחרת בחיים', עד כי הפליג דוד המלך לומר על כך 'אתה תומיך גורלי' - 'הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך'. הלא וכי אילו לא היה השי"ת מורה ומצוה מפורשות 'ובחרת בחיים', ורק היה מציע ומציג לפנינו את שני הצדדים, את ה'חיים והטוב' לעומת המות והרע, האם לא היה מובן ממילא ומאליו לכל בר דעת שעל האדם לבחור בצד הטוב הגורם חיים, אתמהא.

עיקר ההוראה הוא 'ובחרת בחיים' - לעומת ובחרת ב'טוב'

אך לפי דברינו והיסוד האמור יתפרשו הדברים בטוב טעם. כי אכן דבר זה פשוט ומובן מאוד - גם בלא שום ציווי והוראה מפורשת מן השמים - שעל כל אדם לבחור בצד הטוב, ולמאוס בצד הרע. ועיקר המעלה וההטבה הגדולה במה שהורה לנו השי"ת ואמר 'ובחרת בחיים', היא בכך שלא אמר 'ובחרת בטוב'. כי בכך הורה לנו הבורא יתברך שעלינו לבחור בצד הטוב ובקיום תורה ומצוות לא רק מפני שהוא 'טוב' - כנגד רע, אלא בעיקר מפני שהוא 'חיים', והיינו שמחויב האדם להתבונן ולהשכיל כי הדבקות בהש"ת ובתורתו היא בלבד הנחשבת כחיים, ובלעדי כן אין לו חיים כלל, ומתוך הכרה רבה זו עלינו לגשת לכל ענין עסק התורה וקיום המצוות.

ועל הוראה זו היה דוד המלך ע"ה - אשר הקים ע ולה של תשובה (ע"ז ה) - משבח ואומר 'אתה תומיך גורלי', כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתך. שכן בזה שאמר הקב"ה 'ובחרת בחיים' דייקא, העמידו על חלק היפה והמעולה ביותר, ולימד אותנו השי"ת שעיקר תכלית הבחירה צריך להיות במדרגת ה'חיים' שבתורה, שהוא הדרך הנעלית ביותר, בחינת 'חילא יתיר', בעבודת השי"ת.

סיכום ותמצית

הוראת הכתוב 'ובחרת בחיים' - ושבו של דוד המלך ע"ה על זה 'אתה תומיך גורלי' - הוראה לקיים תורה ומצוות מצד הכרת ה'חיים' שבהן, ולא מפני ה'טוב' גרידא.

א

קדושת שבת ממתיקה את דיני התוכחה

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם (כט, ט).

יש לרמוז על פי המבואר בספד"ק אמרי נועם (פר כ) כי תבוא את כו' על הפסוק 'רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'' (תהלים לד, כ), כי 'רעות' הוא בגי' 'הוי"ה' פעמים 'הוי"ה', וזה עולה על התוכחה שבפרשת כי תבא, שיש שם כ"ו פעמים שם הוי"ה, עיי"ש.

וי"ל כי הצדיק ממתיק את התוכחה על ידי שהוא מוסיף עוד הוי"ה, ואז מתעלים ממספר 'רעות' למספר 'שבת', ובהו הוא ניצול מכל הרעות. והוה שאמר הכתוב 'רבות רעות צדיק, ומכולם יצילנו הוי"ה', שעל ידי שהוא מוסיף עוד הוי"ה, הרי הוא ניצל [ויש לומר שיש לזה שייכות עם 'צדיק' דוקא, כי כ"ז אותיות בצירוף אותיות מנצפ"ך, והאחרון שבהם שהוא האות הכ"ז הוא אות פ', וזהו ענין ה'צדיק' המוסיף שם הוי"ה נוספת כנגד פ' דמנצפ"ך].

ויש לרמוז על כך בתחלת פרשתינו, כמו שכתב רש"י בשם המדרש שמשוה רבינו מדבר לכלל ישראל על אודות דברי התוכחה שבפרשת כי תבא. והוה שנאמר "כולם לפני ה' אלקיכם", אשר 'כולם' בחשבון פ' דמנצפ"ך (העולה ת"ק) הוא בגי' 'רעות'. ועל זה נאמר 'לפני ה' אלקיכם', שצריכים להביא את התוכחה לפני הוי"ה נוספת, ואז יהיו כ"ז פעמים הוי"ה כמספר 'שבת' אשר בה כל הדינים נמתקים [והוא בגי' 'הוי"ה אלקיכם' בחשבון ס' דמנצפ"ך (העולה ת"ד) עם האותיות].

ב

ריבוי המצוות הוא התפשטות נקודת האמונה באופן של ברכה

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלתהו ממך וגו' (ל, טו).

יש להבין איך אמר הכתוב כך על התורה והמצוות, שהם קרובים אל כל אחד מישראל, לא נפלאים ממנו ולא רחוקים.

ויבאר בהקדם מה שנתבאר במאמרינו באריכות בענין ברכת ריבוי העם של כלל ישראל, אשר מצאנו בכמה מקומות שבירך הקב"ה את כלל ישראל שיפירו וירבו כחול הים וכוכבי השמים. ולכאורה תמוה, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב 'לא מרובכם מכל העמים' חשק ה' בכס ויבחר בכס, כי אתם המעט מכל העמים' (דברים יז, ז), ואם כן מה מעלה היא שיתרבו כלל ישראל כאשר כל עניינם הוא היפך הריבוי.

ונתבאר בזה, כי אמות העולם שהם רבים ועצומים, הרי כל מעלת ריבויים הוא עצם ריבוי העם, שאין בהם שום מעלה פנימית של יחידות, כי אם ריבוי כמות היצונית של המון עם. ועל זה אמר הכתוב שאין לכלל ישראל חלק ונחלה בריבוי כזה, "כי אתם המעט מכל העמים", שכן כלל ישראל מחפשים את האיכות הפנימית ולא את הכמות היצונית. אבל אחר שנתברר יסוד הדברים, שכל אחד ואחד הוא יחיד בעולמו, ודבוק בה' בקשר פנימי שאינו תלוי בריבוי עם והיצונית כלל, אז ישנה מעלה מיוחדת בריבוי כלל ישראל. כי אז אירוש ריבוי העם כענין של רבים נפרדים, אלא הרי זה כענין של אחד יחיד שנתברך. אשר 'ברכה' אין פירושה קיבוץ של רבים נפרדים, אלא נקודה אחת המתברכת ומתברית. ומעלת ברכה זו היא, כי אז יוצאת נקודת האחדות הפנימית, ומתפשטת אף במקום הריבוי היצוני, ומרחיבה את גבולי הקדושה עד שם.

וזהו ענין מה שנאמר על אברהם אבינו, הוא הצור אשר חוצבנו ממנו, 'הביטו אל אברהם אביכם וגו' כי אחד קראתיו ואברכהו וארבהו' (ישעיה נא, ב), הרי שהוא 'אחד' שנתברך ונתרבה בדרך 'ברכה' דוקא. כי אכן "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כ) כאשר התדבק בה' בעודו אחד יחיד בעולם, והיה 'כל העולם כולו מעבר אחד, והוא מעבר אחד' (ביר מב, ח), ועצם יחידותו הזאת התברכה והתרבה אצל זרעו אחרי עם בני ישראל.

ועל דרך זה נוהג הדבר בענין תרי"ג המצוות, כי שורש כל המצוות כולם הוא מצות האמונה היחידה, אשר נאמרה במעמד הר סיני בדברת "אנכי ה' אלקיך", כמו שאמר הכתוב "כל מצותיך אמונה" (תהלים קיט, פה). וזהו ענין מה שאמר חז"ל על אברהם אבינו שקיים את כל התורה כולה עד שלא ניתנה (קדושין פב, ב), כי הוא היה הראש למאמינים כידוע, ולכן עמד על נקודת יסוד כל המצוות. ומאחר ששורש כל המצוות בנקודה אחת של אמונה, לכן ודאי אין ריבוי המצוות כענין של ריבוי כמות היצונית גרידא, אלא כענין של ברכה שחלה על נקודת האחדות כנ"ל, ואכן כל המצוות מרחיבות ומגלות את ענין האמונה בהתפשטות נוספת [ויש לומר כי גם זה מקושר למה שהיה אברהם אבינו בעל מדת החסד, כי כאשר השיג את התפשטות האמונה בתוך כל המצוות, גרם לו זה להשיג את מדת החסד שהיא שורש הריבוי וההתפשטות, ואכמ"ל].

ובזה יש לבאר את מה שאמר חז"ל כי חכמים ונביאים לא השיגו את סבת החורבן "על מה אבדה הארץ" (ירמיה ט, יא), עד שבא הקב"ה בכבודו ובעצמו ופירש "על עזב את תורת" (שם, יב), דהיינו 'שלא ברכו בתורה תחלה' (ב"מ פה, ו) ויש לומר על פי המבואר, שהם לא השיגו את ענין הריבוי הנמצא בתורה ובמצוות, וסברו שהוא ריבוי של כמות. תרי"ג מצוות וריבוי הלכות. ולא עמדו על כך ששורש הכל היא בנקודה אחת של אמונה בה, אשר נקודה זו פנימית ביותר, עד אשר רק הקב"ה בעצמו עומד עליה. והיא צריכה להתברך ב'ברכת התורה', שהוא 'ברכה' החלה על נקודת האחדות, ועל ידי זה להתפשט בין כל הפרטים הרבים. ומפני שלא עמדו על נקודת 'ברכת התורה', היינו שלא קיימו את כל המצוות באופן של התפשטות נקודת האמונה, אלא כריבוי של מצוות נפרדות.

והנה מצות האמונה שנאמרה בפסוק "אנכי ה' אלקיך", נחלקו בה הראשונים אם היא נמנית במנין תרי"ג המצוות. אבל לכל הדעות נאמרה מצוה זו בנוסח אחר מכל המצוות, כי לא ניתנה באופן של ציווי שצריכים אנו לקיים, אלא בנוסח של קביעת מציאות קיימת שה' הוא אלקינו דהיינו שאנו מאמינים בו. כי יסוד האמונה מושרשת כל כך בעומק לבבם של כל ישראל, עד שאין צריכים לצוות עליה בכלל. ואפילו לפי השיטות שהיא מצוה בין תרי"ג המצוות, הרי המצוה שבה אינה אלא שלא יתכחש האדם למציאות קיימת זו. ואם יכיר האדם באמיתית קיום יסוד זה בנפשו, ואת היות כל המצוות מסתעפות ממנה באופן של ברכה כנזכר, הרי שהוא קרוב מאד לקיום כל המצוות. שהרי אין הן אלא בטייטס והרחבות לנקודת האמונה הקיימת מושרשת היטב בעומק נפשו. והוה שאמר הכתוב "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום" וגו', כי אם יכיר בנקודת האנכי הנמצאת בתוך כל המצוות באופן של ברכה, הרי יראה כי "לא נפלתהו היא ממך ולא רחוקה היא".

ובראש השנה שהוא יום המלכות' להעמיד את מלכות שמים בעולם, אנו עובדים עם ענין ריבוי העם המוקשר לשלימות המלכות, כמו שכתוב 'ברב עם הדרת מלך' (משלי יד, כח). ולכן צריכים לגלות את אמיתות ענין הריבוי כמו שכתוב בתקינונו אצל כלל ישראל, שאין כאן רבים נפרדים בריבוי היצוני של כמות, אלא נקודת אחדות פנימית אשר התברכה והתרבה להתפשט אל החוץ רק כדי להרבות כבוד שמים. וזהו ענין מה שנצטוונו במצות התקיעות בלשון יחיד 'יום תרועה יהיה לכם' (מבדבר כט, א), וחז"ל רמזו ריבוי עוד תקיעות ותרועות, עד שאנו תוקעים מלשון של מאה קולות. כי באים אנו להדגיש ביום זה את אמיתות עומק ענין הריבוי, שהוא נובע ממקום האחדות ומתרבה באופן של ברכה. ולכן תוקעים 'מאה קולות', שהוא כענין 'מאה ברכות' שאומרים בכל יום. וכן 'תרועה' הוא בגי' ג' פעמים 'ברכה', כענין 'ברכה' משולשת, הכל להורות על ענין הברכה הנמשך ביום זה לריבוי העם של מלכות שמים.

ג

זכירת השירה מכח ההארה הנצחית של קדושת האבות

וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו וגו' (ל, כא).

יש לדקדק על הלשון הסתום הנאמר בפסוק זה, 'לפניו לעד', כי לא תשכח מפי זרעו, שלא נתפרש 'לפניו' וזרעו של מ'. ובפסוקים לפני כן נאמר 'ולמדה את בני ישראל וגו' לעד ובקני ישראל' (לא, טו), ומה הענין כאן להשיט את

שם המפורש.

ויש ליישב בדרך רמז, כי אמר הכתוב "למען תהיה לי השירה הזאת לעד" (שם), וכן כאן "וענתה השירה הזאת לפניו לעד", אשר תיבת 'לעד' במילואו (למדי עיין דלית) הוא בגי' 'אברהם יצחק יעקב'. והיינו אשר בשירה זאת שנצטוו משה רבינו לומר לכלל ישראל, הכנים הקב"ה את כח קדושת האבות הק', שתאיר בכח שירה זאת בנפשות בני ישראל.

וקדושת האבות הק' היא נקודת קדושה הנשארת קיימת לעד בנפשות ישראל, ובה תהיה השירה הזאת 'לעד' נצחי. כי אין השירה יכול להישכח מבני ישראל לעולם, כיון שיש בה את הכח הנצחי של האבות הק'. ולפי זה כוונת הכתוב "כי לא תשכח מפי זרעו", היינו זרעו של 'לעד' הם אברהם יצחק ויעקב. אשר מפני הארת קדושתם בשירה זאת, לא תשכח השירה הזאת מפי זרעם לעולם.

ד

לבושי יקר תפארת הקדושה מתבררים על ידי עבודת הגלות

שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הלבשיני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני, כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה (ישעיה סא, י; תפארת שביעית דנתמאת).

הפסרה זו נאמרת בסיום הו' דנתמאת, ויש לומר כי הנחמה נשלמת כאשר מתגלה גם מה שהרוויחו בימי האבלות, וזהו ענין הפסרה זו.

כי איתא באריה"ק בכוונות ימי בין המצרים (שע"ח עין בין המצרים) לכיון בג' ברכות ראשונות בתפלת העמידה, כמה שמוה"ק הנחשבים 'לבושים' של שם הוי"ה. והם האותיות הקודמות לשם הוי"ה (טוה"ד) והאותיות המאוחרות (כוה"ו) וכן חילוף השם בא"ת ב"ש (מצפ"ס), אשר כל שמוה"ק אלו עולים כמספר אות ש' במילואו (ש"י). וכך גם מכוונים בברכות האחרונות שמוה"ק השייכים לענין 'לבושי' שם הוי"ה, כי בברכת רצוה' מכוונים על שם אלקי"ם במילוי ה"ה (אל"ף למדי ה"ה יחד מ"ם) העולה רצוה', והוא גם נחשב לבוש לשם הוי"ה, שהרי לפעמים יש הוי"ה בניקוד אלקי"ם. ובברכת מודים מכוונים לשם אדנ"י, שהוא השם הנקרא של שם הוי"ה, והרי שהוא 'לבושי' אליו. ושני שמוה"ק אלו ביחד גם עולים כמספר ש' במילואו הנ"ל, ונמצא שיש כאן ב' פעמים ש' במילואו [וכולם יחד מרומזים בברכת שים שלום, כי 'שים שלום' עולה כמספר ב' השיגין הנ"ל עם מספר ה' השמות ועוד א' כנגד שם הוי"ה המלוכש בהם]. וזהו ענין העבודה של ימי בין המצרים, שהם ימי הסתר פנים אשר בהם מתלבשת הנגה שם הוי"ה בלבושים. וזה נרמז בפסוק "אכן אתה א"ל מסתתר" (ישעיה מה, טו), כי "אכן" בחשבון פ' דמנצפ"ך (העולה ת"ש) הוא בגי' השמות"ק הנ"ל עה"כ.

והנה בשעת ימי בין המצרים, הרי זה נראה כמו הסתר פנים וחסרון הגילוי. אבל למעשה נתברר בסוף שבתות הנחמה, כי כל הסתר זה לא היה אלא כדי להביא לבושים לשם הוי"ה, והם לבושים המשמשים לכך שיוכל שם הוי"ה להתגלות יותר. והענין הוא כמו שכתוב בזה"ק (ח"ב צה) כי השכינה הק' מתקשטת ב'קישוטי דלא הו', ופירושו בו צדיקים (עי' מאור עינים עי"ם פסחים) דהיינו שהשכינה הק' מתקשטת על ידי כל הציורים העולים מן ההסתר והחושך שיש בעולם הזה, כי דוקא על ידי זה יכולה השכינה להתגלות בתחתונים ביתר שאת. כי כל עוד שהקדושה היא בתכלית תוקפה ותפארתה, אי אפשר להעלות את כל העניינים הנמוכים והתחתונים, ואי אפשר לשכינה הק' לרדת אל המצויי והסתרות העולם הזה. אבל על ידי הקדמת ההסתר ובידור הלבושים בומני החושך, יכולה השכינה הק' אחר כך להתלבש ולהתגלות בתכלית תפארתה.

וזהו ענין גמר כל הנחמות בענין "שוש אשיש", אשר הוא מרמז על ב' השיגין של לבושי שם הוי"ה. והם אכן גורמים לשמחה גדולה, "כי הלבשיני בגדי ישע" שהם בחי' לבושי כבוד ויקר. וזהו מה שהפסוק ממשיך ומסיים "וככלה תעדה כליה", אשר כ"ד קישוטי הכלה הם בחי' הקישוטים העולים מתוך החושך כנ"ל מדברי זוה"ק. ורמזו מכבר, כי לכן יש כ"ד פרקים במס' שבת. אשר המה מכוונים כנגד כ"ד קישוטי הכלה, והם מסיימים עם פרק מ' שהחשיך, כי דוקא מתוך החושך יוצאים כל קישוטי השכינה הק', ועל ידי זה תאיר ארץ מכבוד ה' יתברך במהרה בימינו אמן.

די רחמי ה' דערלאנגען 'חזוק' אין יעדן מצב

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

א

ונתן לך רחמים: דאס רחמנות אויף זיך זעלבסט - נעמט זיך פון רחמי ה'

רחמנות פונעם אויבערשטן מיינט אז עס איז נאך פארהאן א האפענונג | דער רבש"ע האט א מהלך פון תיקון | פונקט ווי זיין רחמנות ענדיגט זיך נישט - אזוי ענדיגט זיך נישט דער תקוה | ווי מער א מענטש גלייבט דערין - אלץ מער האט ער רחמנות אויף זיך זעלבסט | אפילו אויב ער איז דורכגעפאלן - איז ער זיך נישט מייאש ווייל דער רבש"ע איז זיך נישט מייאש | טאמער איז ער זיך יא מייאש פון זיך - איז ער נישט געגאנגען מיט 'רחמנות בלי גבול' | דער תיקון איז 'הדבק בדרכי'

אינעם אויבערשטן'ס אומבאגרייכטע רחמנות, אבער ער זעלבסט האט נישט קיין רחמנות אויף זיך! זיין רחמנות האט זיך אפגעשטעלט ביי א געוויסע מאס דורכפעלער, און פון דארט און ווייטער וויל ער שוין נישט געבן 'חזוק' פאר זיך זעלבסט! ער האט פארלוירן די 'תקוה' אז ער וועט נאך אמאל קענען זיין א ערליכער איד מיט אלע הידורים! און אויף דעם זאגט מען אים: "הדבק במדותיו" - אויב דער רבנו של עולם האט זיך נישט מייאש געווען פון דיר - זיי זיך אויך נישט מייאש פון דיר! אויב דער רבנו של עולם האט נאכאלץ רחמנות אויף דיר אָן קיין סוף און גרעניץ - זיי זיך מדבק אין זיינע מדות, און האב אויך רחמנות אויף דיר אָן קיין גרעניץ! אויב דער רבנו של עולם גיבט דיר א האפענונג - גיב זיך זעלבסט אויך א האפענונג!"

עולם האט רחמנות אויף יעדן מענטש - אפילו טאמער ער האט זיך גאר שטארק פארזינדיגט און פארשמירט, און די רחמנות ענדיגט זיך קיינמאל נישט, אפילו אויב יענער האט נישט קיין שום זכות - מיינט דאס נישט בלויז צו זאגן, אז דער אויבערשטער שווינט יענעם און קרעכט אויף יענעם'ס צרות, נאר דאס מיינט, אז דער אויבערשטער גיבט יענעם א 'תקוה'! דער רבנו של עולם מיט זיין רחמנות שטעלט אויס א נייע פלאן און מהלך, וויאזוי דער מענטש וועט אנקומען צו זיין תיקון און זיין תכלית! קומט אויס, אז פון דער מדה פון רחמנות - ווערט נשתלשל א כח פון 'חזוק' און 'תקוה' - פאר יעדן מענטש אין סיי וועלכער מצב ער געפונט זיך ברוחניות ובגשמיות! ווייל אויב די רחמנות ענדיגט זיך קיינמאל נישט - ענדיגט זיך די האפענונג קיינמאל נישט!

הדבק במדותיו - רחמנות האבן אויף זיך זעלבסט אָן קיין באגרעניצונג

אינעם פריערדיגן גליון האט מען גערעדט איבער דעם חילוק צווישן די 'רחמי השם' ביז צו די 'רחמי האב', אז אין דער צייט וואס די רחמנות פון א 'נברא' איז באגרעניצט און האט א מקום וואו עס ענדיגט זיך - איז די רחמנות פונעם רבנו של עולם אומבאגרייכט און ענדלאז! ווי רש"י זאגט דעם לשון: "רחמי אינם כלים" - מיינ רחמנות ענדיגט זיך קיינמאל נישט, אפילו אויב דער 'זכות אבות' האט זיך שוין געענדיגט. אבער דאך איז פארהאן א חיוב אויף א מענטש זיך מדבק צו זיין אין די דרכים פונעם אויבערשטן, 'מה הוא רחום אף אתה רחום', און דערפאר איז יא דא אן עבודה, אז א מענטש זאל זען צו פארברייטערן זיין רחמנות נאך מער און נאך גרעסער - מער ווי די נארמאלע טבעיות'דיגע גבולות מיט וואס ער איז באשאפן געווארן - וואס דאס איז נוגע בעיקר כלפי די נושא פון 'חזוק'; ווי מען וועט מסביר זיין.

'איש' נעמט זיך פון דעם וואס ער גייט נישט בדרכיו פונעם רבש"ע

קומט אויס: דער גאנצער ענין פון 'חזוק' - וואס א מענטש האט כח זיך נישט צו דערשרעקן און צוטון מאכן פון נפילות און ירידות, נאר זיך אויפהייבן און אנהייבן נאכאמאל מיט א שטארקייט - דאס נעמט זיך פון 'רחמנות' וואס דער מענטש האט אויף זיך זעלבסט, וואס ער וויל זיך נישט לאזן פאלן און זיין פארלאזט. און דער שורש פון וואו דער רחמנות נעמט זיך איז, פון די רחמי ה' וואס דער אויבערשטער האט רחמנות אויף אים און וויל אים נישט אוועקווארפן אויף הפקר און יאוש. און דעריבער, ווי מער דער מענטש דערהערט און איז דבוק און רחמי ה' - אלץ מער קען ער זיך מחזק זיין און אנגיין נאכן דורכפאלן.

'איש' מיינט אז דער מענטש האט שוין נישט קיין רחמנות אויף זיך זעלבסט

עס איז פארהאן אמאל א מענטש וועלכער איז דורכגעפאלן אין לעבן, ער איז באגאנגען שרעקליכע טעותים און דורכגעפאלן מיט הארבע ענינים - צי 'בין אדם למקום', צי 'בין אדם לחבירו' - און דער מענטש זאגט: "איך גלייב טאקע אז דער רבנו של עולם האט רחמנות אויף מיר, און ער גיבט מיר נאך א שאנס צו פאררעכטן, אבער 'איך' בין מיואש פון מיר! 'איך' גלייב שוין נישט אז איך האב נאך א האפענונג! 'איך' גלייב שוין נישט אז איך וועל נאך קענען אלעס מתקן זיין און זיין א געהעריגער מענטש ווי אלעמען! עס זעט מיר נישט אויס ווי אין דעם גלגול וועל איך קענען ארויסקריכן פון די אלע שלעכטע 'הרגלים' און פונעם גאנצן פעקל!" דאס הייסט, אז ער גלייבט

נקודות:

אויב איז נישטא קיין שום פאל ווען דער רבש"ע האט נישט קיין רחמנות אויף דיר - איז אויך נישטא קיין שום פאל ווען דו מעגסט אויפגעבן דיין האפענונג און זאגן 'איך בין דערנאך'

רחמנות אויף זיך - געבויעט אויף אמונה אז דער רבש"ע האט רחמנות אויף מיר

דער ענין פון 'רחמנות' איז נישט נוגע בלויז רחמנות צו האבן אויף קינדער, אדער אויף ארימעלייט וכדומה, נאר דאס אלעס הייבט זיך באמת אָן פון דער רחמנות אויף זיך זעלבסט - וואס דאס אלעס נעמט זיך בלויז פונעם רחמנות וואס דער רבנו של עולם האט צו אים. און ווי מער א מענטש גלייבט דערין און איז זיך מדבק אין אט דעם רחמנות - אלץ מער קען ער רחמנות האבן אויף זיך זעלבסט.

אויב 'רחמי אינם כלים לעולם' - איז אויך 'התקוה אינה כלה לעולם'

הסבר הדברים: ווען מען זאגט, אז דער רבנו של

ב

גדול שמי בגוים:

די גוי'אישע 'פאזיטיוויטעט' וואס הערשט היינט - קומט פון א שורש דקדושה

די פאזיטיווע מענטשן טייטשן אפ יעדע זאך ליכטיג און רואיג | זיי ווערן קיינמאל נישט פארלוירן | יעדער האט הנאה פון זייער סביבה | זיי זענען איבעראל גוטסקייט און פאזיטיוו | זיי ווערן די מנהיגים | יעדער מענטש מוז אזוי פירן זיין שטוב | ער מוז האבן א כח פון קוקן פאזיטיוו | דער רבש"ע האט דאס געצוואנגען אין דער בריאה | עס נעמט זיך פון אזא הויכן שורש - וואו עס איז נישטא קיין בחירה | דאס האט מען נישט געלאזט אויפן 'לעבדה ולשמרה' - נאר אויפן 'בראשית ברא אלקים'

וועלכע זענען שטארקע מענטשן און קוקן אלעמאל פאזיטיוו אויף יעדע זאך. און כדי צו פארשטיין דעם חילוק צווישן דעם גוי'אישן 'פאזיטיווער קוק' ביז צו דער

איז פארהאן - נישט בלויז אין דער תחום פון 'קודש' - נאר אויך אין דער תחום פון 'חול'. און אפילו אין דער אלגעמיינער גוי'אישער וועלט, זענען פארהאן גוים

אויך אין דער גוי'אישער וועלט זענען פארהאן 'בעלי חזוק'

דער ענין פון 'חזוק' איז באמת א מדה וועלכע

הייליגער 'כח החיזוק', וועט מען קודם מרחיב זיין און פארשטיין דעם ענין פון אונטן אויף ארויף - אנהייבן פון דער וועלט, און פון דארט ארויפגיין און זען דעם שורש פון וואו דאס נעמט זיך בקדושה.

אנשי תיקון - מען ווערט נישט פארלוירן פון קיין שום פראבלעם

ווען מען קוקט זיך אום אין דער וועלט, זעט מען אז עס זענען פארהאן מענטשן וועלכע זענען בטבע 'אנשי תיקון' - מענטשן וועלכע זוכן און טרעפן אלעמאל דעם 'תיקון' פאר דער פלאנטער. אויף אידיש רופט מען זיי: 'פאזיטיווע מענטשן'. זיי זענען אזעלכע סארט מענטשן, וועלכע ווערן קיינמאל נישט פארלוירן אינעם פראבלעם! זיי קענען זיך זען אין א מצב וואס זעט אויס פארלוירן און הילפלאז, אבער זיי וועלן באלד אנהייבן זיס מאכן דעם מצב: "עס איז נישט אזוי געפערליך! מען דארף זיך נישט דערשרעקן, ווייל דער פראבלעם איז נישט אזוי עק וועלט", און עס איז אפילו פארהאן דערין חלקים וואס זענען גאר גוט! עס איז דא א תקוה! מען וועט זיך איי"ה אן עצה געבן! מען וועט שוין זיכער טרעפן א וועג וויאזוי אנצוגיין ווייטער! אדער וועט מען טרעפן א וועג וויאזוי צו לעבן דערמיט, אדער וועט מען טרעפן א וועג וויאזוי ארויסצוקריכן דערפון, אבער דאס לעבן האט זיך נישט אפגעשטעלט דא!"

אנשי חורבן - זיי קענען זיך נישט קיין עצה געבן און אנגיין ווייטער

ווידעראום, זענען פארהאן 'אנשי חורבן' - דאס זענען מענטשן וועלכע זענען פונקט פארקערט: יעדע פראבלעם וואס זיי באגעגענען - אפילו אויב עס איז גראדע גאנץ א קליינער פראבלעם - ווערן זיי אויס מענטש! זיי מאכן דעם פראבלעם גרעסער פון וואס עס איז, און זיי זענען פאר זיך א שווארץ בילד! זיי שפירן זיך פארלוירן און דערטרונקען אינעם ים! זיי גלייבן נישט אז מען וועט קענען אנגיין ווייטער מיטן לעבן, ווער רעדט נאך צו גלייבן אז מען וועט קענען ארויסקריכן אמאל פון דעם פראבלעם! זיי קוקן אויף יעדע פראבלעם מיט א נעגאטיווע בליק, און גלייבן נישט אינעם 'תיקון'.

עס ווענדט זיך נישט אינעם פאקט - נאר אינעם 'אפטייטש' פונעם פאקט

וואו כאפט דער חילוק צווישן די צוויי מענטשן? פארוואס זעט ער איין בילד און דער צווייטער זעט אינגאנצן אן אנדערער בילד? עס ווענדט זיך נישט אינעם 'מציאות' און פאקט, נאר אלעס ווענדט זיך אינעם 'אפטייטש' - וויאזוי מען טייטשט אפ דעם פאקט: די 'אנשי תיקון' ווייזן וויאזוי אפצוטייטשן א מצב, אז דער מצב זאל נישט זיין געפערליך און עק וועלט, נאר ער זעט דא עפעס וועלכע מאכט נישט חרוב די גאנצע לעבן. ווידעראום, די 'אנשי חורבן' האבן א פאך וויאזוי אפצוטייטשן א מצב אויף שלעכט און געפערליך. און דאס נעמט זיך פון נאך א טיפערן חילוק: די 'אנשי תיקון' זענען גוטע און זיסע מענטשן, זיי לעבן מיט א גוטסקייט און געשמאק, דערפאר, פונקט ווי האניג דרייט איבער אלץ וואס פאלט אריין דערין אויף זיסע האניג, אזוי דרייען זיי איבער יעדן מצב אויף 'גוט' און 'געשמאק'. ווידעראום, די 'אנשי חורבן' זענען פארביטערטע מענטשן, און דערפאר דרייען זיי איבער יעדן מצב אויף ביטער און זויער.

יעדער גלייכט זיך צו דרייען נעבן א פאזיטיווער מענטש

נישט בלויז ווען עס מאכט זיך אמאל א שווערער מצב - קומט ארויס די שיינקייט פון די 'אנשי תיקון' - נאר אפילו אינעם טאג טעגליכן לעבן זעט זיך עס אן אויף טריט און שריט. אזא מענטש איז אן 'איש מצליח', ער וועט זיין א טיכטיגער און פליסיגער, ער וועט מצליח זיין מיט זיינע אייגענע ענינים, ער וועט מצליח זיין מיט זיין משפחה און ער וועט מצליח זיין מיט יעדע זאך וואס האט שייכות צו אים; ווי יעדער ווייסט ביי זיך, וויפיל ער איז זיך מחיה ווען ער דרייט זיך נעבן אזעלכע פאזיטיווע מענטשן. אין זייער געזעלשאפט שפירט זיך אלעמאל אזוי בא'טעמט! אנשטאט צו קריטיקירן יעדן איינעם ארום זיי - האבן זיי אלעמאל א גוט ווארט פאר יעדן איינעם! יעדער מענטש וועמען עס קומט אויס צו רעדן וועגן אים - ווערט אויסגערמט פאר זיין ספעציעלע מעלה! זייער גאנצער שפראך איז בלויז צו זען אלעמאל דאס גוטס פון יעדע זאך! עס בלאזט פון זיי א פאזיטיווע לופט, און יעדער וואס דרייט זיך נעבן זיי - ווערט אנגעשטעקט פון אט דער אטמאספערע און באקומט אויך א חשק ארויסצוברענגען דעם טוב פון יעדע זאך! נאכן זיצן נעבן זיי פאר א וויילע - גייט מען ארויס אויפגעפרישט און געשטארקט אנצוגיין ווייטער מיט א שמחה און א תקוה!

די שטארקייט פונעם פרעזידענט נעמט זיך פון זיין פאזיטיווע אפטייטשט אויף יעדע קריזיס

די מדה פון קוקן פאזיטיוו אויף יעדע זאך - בויפט אויס ביים מענטש א מדה פון 'שטארקייט', וואס דאס ברענגט אז אנדערע זאלן זיך קענען פארלאזן און אנלאנגען אויף אים; ווי מען זעט לדוגמא: עס מאכט זיך אמאל א געוויסע קריזיס אין א מדינה, עס איז געשען א פארפלייצונג, אדער עס איז געפאלן א באמבע, וכדומה, און אלע בירגער דרייען זיך ארום דערשראקן און פארלוירן, עס זעט אויס ווי די מדינה גייט אונטער. שטעלט זיך אויף דער פרעזידענט און ער זאגט א דרשה פאר די גאנצע מדינה, און אלע ווערן בארואיגט! וואספארא חידוש האט ער דארט געזאגט ביי די דרשה - וואס דאס האט אזוי געטוישט די אטמאספערע? ער האט גארנישט מחדש געווען, ער האט בלויז געטוישט דעם בליק! ער האט אפגעטייטשט דעם פראבלעם אויף א פאזיטיווע אופן! ער האט געזאגט אזוי: "מיר געפונען זיך יעצט אין א שווערע צייט פאר אונזער לאנד און פאלק, עס טוט אונז וויי וואס דא האט פאסירט, אבער מיר וועלן זיך נישט דערשרעקן פון גארנישט! עס איז נישט געפערליך! אין דער פארגאנגענהייט איז שוין אונזער לאנד דורכגעגאנגען פילע שוועריקייטן, און צום סוף זענען מיר אלעס בייגעקומען און מיר זענען נאכאלץ א שטארקע לאנד, און דאס וועט יעצט אויך געשען! מיר גייען אָן ווייטער און מיר וועלן ארויסקריכן פון דעם סיסטאציע - נאך שטארקער און בעסער ווי פריער!" און וויבאלד דער פרעזידענט האלט באמת אזוי, ער איז טאקע נישט קיין פארלוירענער און דערשראקענער - פועל'ט עס אויף די צוהערער און אלע לאנען זיך אָן אויף זיין 'שטארקייט', און בארואיגן זיך.

לויט ווי 'שטארק' ער איז אנצוגיין ווייטער - אויפ'ל מנהיגות' האט ער

די זעלבע זאך איז מיט א גענעראל פון אן ארמיי, וואס זיין גאנצער כח וויאזוי ער האלט די זעלנער צו זיין שטארק און קוראזשפול, איז נאר

דורכדעם וואס ער דערשרעקט זיך נישט פון קיין שום דורכפאל און פארלוסט וואס דער מיליטער שטייט אויס, נאר יעדע זאך טייטשט ער אויס פאזיטיוו און בא'טעמט. און דאס איז דער עיקר כח פון א 'מנהיג', נישט צו ווערן פארלוירן אין קיין שום מצב, ווייל טאמער ווערט ער פארלוירן פון א פראבלעם, איז דאס דער ערשטער פסול פאר זיין 'מנהיגות'. און דער רבנו של עולם האט דירעקט אזעלכע מענטשן, אז אין יעדן מדינה און יעדע שטאט זאלן זיין די סארט שטארקע מענטשן וועלכע ווערן נישט פארלוירן פון א פראבלעם, כדי די וועלט זאל זיין וועלט! ווען נישט די דאזיגע מענטשן וואלט די וועלט נישט געקענט אנגיין!

לויט וויפיל 'מנהיגות' ער באקומט - אויפ'ל שטארקייט מוז ער צושטעלן

אמאל קען עס אויך קומען פונעם צווייטן זייט, אז אפילו אויב דער מנהיג בעצם איז נישט אזא שטארקער מענטש מצד טבעו - וועט ער זיך אויסרייבן און אנטוויקלען אט דעם פאזיטיווען בליק, וויבאלד זיין פאסטן צווינגט אים דערצו! ער האט נישט קיין ברירה זיך אפצושטעלן און אריינפאלן אין א פארלוניקייט און יאוש, ווייל די גאנצע מדינה שטייט און קוקט אויף אים, און זוכט זיין שטארקייט און פעסטקייט, כדי זיך צו קענען אנלאנגען דערויף. און אט דער מצב איז אים מחייב זיך צוזאמזונעמען אלע זיינע כוחות און זיין שטארק און רואיג. הגם עס מוז זיין אז בטבע האט ער א געוויסע שטארקייט, ווייל טאמער נישט - וואלט מען אים קיינמאל נישט אויפגענומען אויף דער פאסטן, אבער כדי זיינע כוחות זאלן ארויסקומען 'מכא אל הפועל' מוז ער אנקומען צו דער פאזיציע וועלכע צווינגט אים אויסצונוצן אלע זיינע כוחות פון 'תקוה' און 'חיזוק'.

יעדער אינגערמאן איז א 'מנהיג' ביי זיך אין שטוב - ער דארף זיין 'שטארק'

אינעם קליינעם בילד: יעדער אינגערמאן איז א קעניג אין זיין שטוב, ער האט א משפחה וועלכע איז אנגעהאנגען אין אים און ער איז זייער 'מנהיג'. און דערפאר מוז ער האבן עפעס א געוויסע מאס פון שטארקייט און חיזוק אין יעדן מצב - כדי ער זאל קענען טראגן זיין משפחה אויף די פלייצעס, אז זיי זאלן שפירן פארזיכערט און אנגעלאנט אויף אים. און אויף דעם שטייט אין דער תורה (במדבר כו, יח): 'אִישׁ אֶשֶׁר רוּחַ בּוֹ' - אז יעדער מנהיג מוז האבן א 'רוח' וואס טראגט דעם ציבור. אודאי איז נישט יעדער אזוי שטארק צו קענען פירן א מדינה און א ארמיי, אבער פארט מוז יעדער מענטש האבן א שטיקל רוקן-ביין! ווייל טאמער א אינגערמאן איז נישט קיין 'איש רוח' - איז ער נישט קיין 'גבר בגוברין!' אויב קען ער זיך נישט פארמעסטן מיט קיין פראבלעם אין לעבן, ער ווערט באלד פארלוירן און פאלט אריין אין א יאוש - וועט ער נישט קענען אנגיין און אנציען!

'חיזוק' נעמט זיך פון גאר א הויכן פלאץ - דערפאר איז יעדער מענטש געצוואונגען דערצו

מען האט גערעדט (אינעם פריערדיגן גליין) כלפי די מדה פון רחמנות, אז פון דעם וואס יעדער נברא איז באשאפן געווארן מיט רחמנות אויף זיינע קינדער - זעט מען ווי הויך די מדה פון רחמנות איז, אז דאס איז פון די 'שרשי הבריאה' וואס דער רבנו של עולם האט דאס ניטאמאל איבערגעגעבן צו דער 'בחיירה' פונעם נברא, נאר ער האט עס געלאזט אינעם חלק הבריאה וואס קומט 'מצדו'. די זעלבע זאך איז אויך כלפי 'חיזוק': דער רבנו של עולם האט אויסגעשטעלט די בריאה, אז א מענטש מוז זיך מחזק

ל'עבדה ולשמרה' פונעם מענטש, אז ער זאל דערמיט ממשלים זיין די בריאה, נאר ער צווינגט דעם מענטש דערצו און לאזט עס נישט אויף זיין בחירה, וואס מיט דעם ווערט דאס פאררעכנט אלס 'טבע הבריאה'.

ס'איז געווען פארזעצט... און די שבת לייכטער איז כסדר געווען בעמידה, ס'איז געשטאנען אין שטוב.

אבער אין בעלזא, איז די שבת לייכטער אויך פארזעצט... (בראשית' ה' ממשכנים את מנורת התנוכה משנה לשנה לצורכי צדקה, ולכן היה זה 'בישיבה' כי זה היה ממושכן - לשון נופל על לשון, ישיבה ומשכון בידיה. ואילו פמוטות נרות השבת היו בעמידה, כי היו עומדים בבית אהל בבעלזא, גם פמוטות נרות השבת ממושכנים...).

.....

שמעתי מפי הגה"צ ר' אהרן מרדכי רוטנער זצ"ל: פעם אחת הגיע לבעלזא אדם חשוב אשר היה רב באחת העיירות, והתאכסן באכסניה עם עוד יהודי. והנה אותו יהודי החזיק ברשותו הרבה מעות ולא רצה להתהלך עמהם בעיר, והלך והטמינם במקום מסתור בבית האכסניה. יום אחד חזר אותו יהודי לבית האכסניה, וגילה כי גנבו ממנו את הכל. עשה אותו יהודי חשבון בנפשו, והגיע למסקנה כי הרב שהתאכסן עמו ודאי איננו גנב, ואם כן הרי מוכרח להיות כי בעל האכסניה גנב את ממנו. ניגש היהודי אליו ותבע ממנו שיחזיר לו את כספו, אבל בעל האכסניה הכחיש כל קשר אל הענין.

תוך זמן קצר נהייתה מהומה גדולה, כי היהודי טען בוודאות כי בעל האכסניה הוא הגנב, ובעל האכסניה מצידו הכחישו מכל וכל. עד שהחליטו ללכת אל הרה"ק מקאמינקא שהיה באותה עת בבעלזא, והיה ידוע כחכם נבון, לשאול אותו כדת מה לעשות בדבר זה. למרבה הפליאה ענה להם מיד, כי לא בעל האכסניה הוא האשם בדבר, אלא הרב שהתאכסן עם אותו היהודי הוא הגנב. לא היתה להם ברייה, ניגשו אל הרב וסיפרו לו כי כך אמר עליה הרה"ק מקאמינקא. והיה לפלא, כאשר תיכף ומיד הודה הרב כי אכן ידו היתה במעל, ועד מהרה ישיב הכל והתנצל ואמר כי לא התכוין ממש לגנוב, אלא רק ללוות זאת לכמה ימים, מפני שהיה דחוק במעות וכו'.

התפעלו כולם ותמהו מהיכן ידע לומר זאת, כי לא היה מי שחשב כי הרב הוא גנב ח"ו. ניגשו אליו ושאלוהו על כך, האם רוח הקודש יש בדבר. ענה ואמר להם: 'אין בזה שום חידוש, אלא זה עתה לפני כמה ימים עמדתי בשורה להיכנס אל הרה"ק מבעלזא עם 'קוויטל', ועמד זה הרב לפני עם 'קוויטל' שלו בידיו, ובשעת ההמתנה הצצתי לרגע אחד בתוך 'קוויטל' שלו, ומיד ראיתי כי הוא גנב...!'

הלכו וסיפרו את הדברים לפני הרה"ק מבעלזא בהתפעלות, וציווה שיקראו לו לבא לפניו. ובבואו אמר לו, כי גם הוא בתחילה כאשר היה קורא 'קוויטל'ע', היה רואה בהם את כל העבירות שעשה מי שכתבם מעודו. אבל אחר שהבחין כי זה מפריע לו 'לאהבת ישראל', התפלל שלא יראה זאת עוד, ומאז שוב איננו רואה עבירות של יהודים ב'קוויטל'ע'.

הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע היה נוסע כבר בצעירותו אל הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, ואף על פי שהיה מצעיר בני החברייא הקדושה, בכל זאת היו מתייחסים אליו כאחד מגדולי וחשובי התלמידים. שנה אחת ביום הפורים כיבד אותו הרבי מלובלין בקריאת המגילה, ואחר הקריאה התבטא ואמר לסוכביו: 'די מעשה האב איך שוין אסאך מאל געהערט, אבער ווי דער יונגערמאן פארציילט עס, האב איך נאך קיין מאל נישט געהערט...! (את זו המעשה שמעתי כבר הרבה פעמים, אבל איך שאבד זה מספר זאת, לא שמעתי מעולם...).

פעם אחת שאל אחד את הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע אם היה לזקינו ה'שר שלום' איזו שייכות עם הרה"ק 'היהודי הקדוש' מפרשיסחא זי"ע, שהרי היהודי הק' פתח את החברייא שלו בעודו מלובלין אצל החוזה. ענה הרה"ק מבעלזא כי אכן היה זקינו הק' מסתופף גם אצל היהודי הק', אבל הוסיף: 'אבער מיט שכל' (אבל עם שכל!). דהיינו שלא היה נמצא אצלו יותר מדי, באופן שיכול להפחית ח"ו מכבודו של הרבי מלובלין.

הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע היה אחד מגדולי תלמידי הרה"ק מבעלזא, כאשר היה נוסע אליו מאז פטירת רבו הראשון הרה"ק מראפשיץ זי"ע, והיה לעת קדושתו חלה וקיבל ל"ע 'סטרק' (אירוע מוחי), ונהיה מזה 'געלעמט' (מחוסק), והיה צריך לישועה גדולה. ציוה הרה"ק מבעלזא שיביאו אותו אליו לבעלזא על שבת פרשת תתרי. והנה הרה"ק מבעלזא היה קורא בתורה בעצמו, ובאותו שבת ציוה שייכבדו את הרה"ק מקאמינקא שהיה 'לוי' לעלות לתורה. וכאשר הגיע לפסוק האחרון של הקריאה, אמר בקול רם בנעימת נוסח בעלזא: 'וציויך אלקים יתכלת עמוד'. ואכן תיכף ומיד כאשר אמר זאת, התרפא הרה"ק מקאמינקא ועמד על רגליו, וחזר ללכת כאחד האדם.

.....

שמעתי מהרה"ח ר' יאָשע [יוסף] ליפשיץ ז"ל: בתחילת התקדושות של הרה"ק מקאמינקא בבעלזא, היו שואלים אותו כסדר על השינויים שהוא רואה בין בעלזא וראפשיץ. והיה הרה"ק מקאמינקא עונה כדרכו בקודש בדברי צחות ומילתא בדביוחא. כאשר הוא מלביש בהם סודות נסתרות, פעם אחת כאשר שאלו אותו על כך, ענה ואמר: 'אין ראפשיץ איז געווען נר חנוכה בישיבה און נר שבת בעמידה, און דא אין בעלזא איז אויך נר שבת בישיבה' (בראשית' ה' נר חנוכה בישיבה ונר שבת בעמידה, ואילו כאן בבעלזא גם נר שבת הוא בישיבה). אחר כך הסביר את דבריו, ואמר להם: 'אין ראפשיץ האט מען פאר משכונ'ט די חנוכה מנורה פון יאר צו יאר לצורכי צדקה, איז עס געווען בישיבה,

שפעטער האט ער זיך געמאכט א חשבון: 'די וועלט האט דאך שוין דערלייגט אזויפיל תועלת - צוליב די סארט חשבונות, נו, פארוואס זאל די וועלט ווייטער דערלייגן אזא טייערע ספר? טאמער וואלט יעדער משפיע געווארט אז קודם זאל ער זיין א 'מושלם בתכלית השלימות' איידער ער עפנט זיך דאס מויל צו משפיע זיין - וואלט קיינער נישט געעפנט דאס מויל, אויסער א נביא וועלכער רעדט ממש בדבר ה'! טאמער וואלט יעדער מענטש וועלכער וויל זיך נעמען ארבעטן אויף א געוויסע מדה - זיך געמאכט א חשבון פון 'אמת', אז ער איז נאכנישט אין דער מדרגה צו ארבעטן אויף דער מדה, וויבאלד ער האט נאך צומאל מכשולות אין ערגערע זאכן - וואלט קיינער קיינמאל נישט אנגעקומען אין ערגעץ! נאר דער אמת איז, אז יעדער מענטש דארף זען צו טון וואס ער קען 'יא' - און נישט זיין פארנומען מיט חלישות הדעת פון וואס ער קען 'נישט'! און אויף דעם זאגט דער חכם מן הזהירות שלא תרבה להזהר' - א חלק פון הזהירות איז, נישט איבערצוטרייבן מיטן הזהירות! און דערפאר האב איך מחליט געווען יא צו שרייבן און מחבר זיין דעם ספר חובת הלבבות - לויט מיינע מעגליכקייטן! דאס איז ממש די מלחמה צווישן 'ברא' און 'אל יברא' - וואס דער 'אמת' שלאגט זיך מיטן 'אמת לאמתו', און דער מענטש דארף האבן שכל בוחר צו זיין אינעם 'אמת לאמתו' וועלכער זאגט 'ברא', וואס נאר א דאנק דעם האבן מיר היינט אזא ליכטיגער ספר ווי 'חובת הלבבות'.

דער גוי'אישער חיזוק - געבויעט אויף 'ישות' און 'שקר'

דא שטעקט דער חילוק צווישן דעם גוי'אישן חיזוק ביז דער אידישער חיזוק. דער גוי'אישער 'איש תיקון' בויפט אלעס אויפן 'זיך' און זאגט: 'איך האב א זכות קיום און איך וויל ווייטער אנגיין, און דערפאר וועל איך זיך נארן! איך וועל זיך איינרעדן אז עס זענען נישט פארהאן קיין חסרונות, כדי איך זאל קענען אנגיין און אויפטון!'. דאס הייסט, אז דער גוי'אישער חיזוק איז געבויעט אויף 'שקר' און אויף 'ישות'! די סיבה פונעם חיזוק איז ווייל 'איך' וויל אזוי, און דער 'מהלך' וויאזוי מען איז זיך מחזק איז, דורכן גיין מיטן 'שקר', זיך איינצורעדן און זיך איינחזרן: 'איך האב נישט קיין שום פראבלעם! איך קען יא! איך וועל יא מצליח זיין! איך וועל יא ארויסקריכן דערפון!'. יא

הדריכני באמתך - איך וויל גיין מיט 'דיין' אמת

ווידעראום, דער אידישער 'איש תיקון' בויפט אלעס אויף 'רצון הבורא' און זאגט: "דער רבנו של עולם וויל מיר האבן דא אויף דער וועלט! ער וויל אז איך זאל לעבן און אנגיין ווייטער! און דערפאר וועל איך גיין מיט א טיפערן אמת - מער ווי דער אויבערפלעכליכער אמת! איך וועל געדענקען, אז טראץ וואס עס זענען טאקע פארהאן אָן א שיעור חסרונות און פראבלעמען - דאך איז פארהאן אן 'אמת לאמיתו' - וואס דאס איז דעם אויבערשטנס' אמת - וועלכער וויל פארט די בריאה, און ער וועט מיר געבן כח אלעס איבערצוקומען!". דאס הייסט, די סיבה פונעם חיזוק איז 'רצון הבורא' וועלכער זאגט 'ברא', און דער 'מהלך' וויאזוי מען איז זיך מחזק אין א אידישע נשמה, מיטן 'אמת לאמיתו' וואס דער רבנו של עולם האט מטביע געווען אין א אידישע נשמה, אז ער ווארפט אוועק אלע מניעות און עיכובים וואס שטערט אים צו שטייגן - אפילו אויב איז דאס דער 'אמת' - און נעמט זיך צו א טיפערן כח הנפש וועלכער זאגט, אז עס איז נישטא קיין יאוש! מען דארף אנגיין ווייטער און אלעס וועט זיך שוין מסדר זיין!

דער 'אמת לאמיתו' איז געבויעט אויף די גרעסטע רחמי ה'

דא קומט זיך צוזאם דער כח פון 'חיזוק' מיטן כח פון רחמי ה', ווייל דער גאנצער 'אמת לאמיתו' פון 'ברא' - איז געבויעט אויפן גרויסן יסוד וואס דער רבנו של עולם ברוב רחמיו וחסדיו האט קובע געווען באלד מתחלת הבריאה (בראשית א, לא): 'וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד' - דער רבנו של עולם זאגט עדות אויף זיין בריאה - וואס דאס איז כולל יעדער מענטש מיט אלע זיינע מעברים ביז סוף כל הדורות - אז דאס איז 'טוב', איי, עס זעט נישט אויס אזוי? דער 'אמת' קומט און שרייט, אז דער מענטש איז 'כולו שקרים'? אבער דער 'אמת' ווייסט נישט אלעס! דער רבנו של עולם מיט זיין גרויס רחמנות האט אריינגעלייגט אין דער בריאה א 'טוב הנעלם' - וואס דאס איז דער תכלית האמיתי פון דער בריאה! און לעתיד ווען אט דער רחמנות וועט נתגלה ווערן - וועט יעדער זען ווי די גאנצע בריאה איז 'טוב'! דער 'אמת' וועט דעמאלט מודה זיין צום 'אמת לאמתו' אז די בריאה האט זיך יא געלייגט צו באשאפן ווערן. און פון אט דעם 'אמת לאמיתו' שעפט יעדער איד חיזוק שוין היינט! אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי' - די אידישע נשמה שפירט דעם 'אמת לאמיתו', אז עס איז נישטא קיין מצב וואס איז פארלוירן און מיואש'דיג, ווייל דער רבנו של עולם האט באשאפן די וועלט כדי עס זאל אנגיין און האבן א קיום שטענדיג און אלעמאל.